

Magdalena Ziólek

Vigipirate jako przykład planu zapobiegania i zwalczania terroryzmu we Francji¹

Zasady funkcjonowania planu Vigipirate

Obowiązujący we Francji plan Vigipirate został przygotowany precyzyjnie, w ściśle usystematyzowany sposób. Jest on realizowany w czterech obszarach: monitorowanie i ocena zagrożeń, wybór optymalnego poziomu alarmowego, wskazanie niezbędnych do użycia w danej sytuacji środków kontroli, profilaktyki i ochrony oraz aktywowanie i realizacja tych działań. Plan jest oparty na czterech podstawowych zasadach:

- 1) nieustannej postawie czujności polegającej na stałej analizie zagrożeń, które mogą wystąpić,
- 2) kompleksowym podejściu umożliwiającym przeprowadzenie działań z obszaru monitorowania, zapobiegania i zwalczania zagrożeń terrorystycznych we wszystkich sektorach działalności państwa,
- 3) zaangażowaniu w ochronę bezpieczeństwa wszystkich uczestników planu, np. podmiotów publicznych, przedsiębiorstw i obywateli,
- 4) stopniowaniu reakcji państwa w obliczu wystąpienia zagrożeń².

Jak widać, jednym z podstawowych założeń planu Vigipirate jest zawarta w punkcie trzecim zasada zbiorowej odpowiedzialności za bezpieczeństwo. Polega ona na stałym obserwowaniu potencjalnych zagrożeń oraz na zachowaniu nieustannej czujności przez wszystkie potencjalne podmioty ataku, tj. nie tylko przez wyspecjalizowane jednostki (np. służby mundurowe), lecz także przez zwykłych obywateli w swoim środowisku, przez przedsiębiorstwa czy członków administracji. Tym samym plan ten wymaga od każdego obywatela kraju nieprzerwanej uwagi i wyczulenia na potencjalne zagrożenia, co ma umożliwić szybsze i bardziej skuteczne reagowanie w momencie wystąpienia niebezpieczeństwa.

W uaktualnionym planie Vigipirate z 2003 r. uwzględniono cztery poziomy alarmowe, w zależności od oceny stopnia występującego lub mogącego wystąpić zagrożenia. Poziomy te zostały określone w sposób gradacyjny, kolorami o coraz ostrzejszej barwie. Wyróżniono:

- poziom żółty (fr. *niveau jaune*),
- poziom pomarańczowy (fr. *niveau orange*),
- poziom czerwony (fr. *niveau rouge*),
- poziom szkarłatny (fr. *niveau écarlate*)³.

¹ Fragment pracy licencjackiej (edycja – 2012/2013), rozdział 3 pt. *Plan Vigipirate i jego zastosowanie w praktyce*, (podrozdziały 2–3). Redakcja dokonała niezbędnych poprawek oraz zmian numeracji przypisów (przyp. red.).

² *Plan Vigipirate*, Portal międzyministerialny ochrony przed dużymi zagrożeniami, <http://www.risques.gouv.fr/menaces-majeures/menaces-terroristes/plan-vigipirate> [dostęp: 5 V 2013].

³ Zob. *Vigilance, prévention, protection: le plan Vigipirate*, http://www.sgdsn.gouv.fr/site_rubrique98.html [dostęp: 5 V 2013].

Poziom żółty został określony jako „poziom czujności” i jest stosowany w obliczu realnych, aczkolwiek niesprecyzowanych jeszcze zagrożeń. Odnosi się on głównie do działań lokalnych, które z założenia mogą w minimalnym stopniu zakłócać normalne funkcjonowanie danej społeczności, administracji, służb itp. Poziom ten może zostać zmieniony w poziom pomarańczowy bądź czerwony w przypadku nasilenia się zagrożenia.

Poziom pomarańczowy jest wprowadzany w przypadku wystąpienia prawdopodobnego i wiarygodnego zagrożenia terrorystycznego. Może zostać podniesiony do poziomu czerwonego bądź szkarłatnego.

Wprowadzenie kolejnego poziomu – czerwonego – umożliwia zastosowanie wszelkich niezbędnych środków służących ochronie i podjęcie odpowiedniej reakcji, aby uchronić kraj przed udowodnionym niebezpieczeństwem wystąpienia jednego lub większej ilości poważnych ataków terrorystycznych. Mając na myśli „zastosowanie wszystkich niezbędnych środków”, należy uwzględnić środki ochraniające różne instytucje państwowe, nawet jeśli skutkują one ograniczeniami ich normalnej działalności społecznej i gospodarczej. W przypadku pojawienia się potencjalnego zagrożenia francuska Komenda Główna Policji zobowiązuje wszystkie swoje jednostki terenowe do całodobowego patrolowania miejsc szczególnie narażonych na niebezpieczeństwo. Jednostki te mają również za zadanie pozostawanie w nieustannym kontakcie z lokalnymi władzami, dyrektorami instytucji oświatowych, miejscowych przedsiębiorstw oraz przedstawicielami środków komunikacji. Ma to na celu stałe gromadzenie informacji na temat zagrożenia oraz wyczulenie wyżej wymienionych osób na każde podejrzone zachowanie czy zdarzenie. Przy czym służby dbają, aby funkcjonowanie państwa nie było zakłócone lub zakłócenie takie zostało zminimalizowane.

Poziom szkarłatny odpowiada najwyższemu poziomowi zagrożenia. Jest on ogłaszany wówczas, gdy występuje największe realne zagrożenie atakami terrorystycznymi, które mogłyby spowodować katastrofalne skutki dla kraju i społeczeństwa. Poziom szkarłatny uwzględnia przede wszystkim wprowadzenie środków ograniczających normalne funkcjonowanie państwa w celu zapewnienia odpowiedniej reakcji na zaistniałe zagrożenie⁴.

Plan Vigipirate może zostać uruchomiony od dowolnego poziomu, bez konieczności przechodzenia przez kolejne stopnie, co pozwala na jego większą elastyczność. Jak widać, państwo ma możliwość wprowadzenia ograniczeń w życiu publicznym, ale muszą one być ściśle proporcjonalnie do występującego zagrożenia.

Ocena potencjalnych zagrożeń jest regularnie przygotowywana przez sześć wyspecjalizowanych w tym kierunku służb informacyjnych⁵ i jest stale aktualizowana w stosunku do zmieniających się warunków zarówno na arenie międzynarodowej, jak i w samej Francji. Następnie, na podstawie syntezy zebranych informacji o zagrożeniach – przygotowanej przez Jednostkę Koordynacji Walki z Terroryzmem UCLAT (Unité de Coordination de la Lutte Anti-Terroriste) – oraz sugestii Sekretarza Generalnego Obrony i Bezpieczeństwa Narodowego zostaje wystosowana do Prezydenta Republiki oraz do Premiera propozycja wprowadzenia odpowiedniego poziomu alarmowego. Ostatecznie to Premier w porozumieniu z Prezydentem Republiki podejmuje

⁴ Zob. *Présentation du nouveau plan gouvernemental de vigilance, de prévention et de protection face aux menaces d'actions terroristes: Vigipirate*, Service d'information du Gouvernement, www.auvergne.pref.gouv.fr/pdf/plan_vigipirate.pdf [dostęp: 2 V 2013].

⁵ *Plan Vigipirate...*

decyzję, który poziom powinien obowiązywać, i inicjuje jego wdrożenie. Informacja zostaje przekazana kolejnym jednostkom administracji przez Sekretariat Generalny Obrony i Bezpieczeństwa Narodowego. Dzięki temu odpowiednie służby, organy i instytucje na szczeblu państwowym oraz lokalnym zobligowane do zachowania czujności stosują środki prewencyjne i wprowadzają w życie środki ochronne przed terroryzmem, dostosowane do danego poziomu zagrożenia, i tym samym są odpowiedzialne za ich prawidłowe zastosowanie.

W założeniach planu Vigipirate uwzględniono postępowanie zwykłe oraz postępowanie w chwili wystąpienia poważnego zagrożenia. Postępowanie zwykłe obejmuje głównie stałe monitorowanie stopnia bezpieczeństwa, przewidywanie potencjalnych zagrożeń i reagowanie na zagrożenie oceniane jako niewielkie. Uwzględnia też stałe powtarzanie procedur i ćwiczenia. Postępowanie zwykłe jest oparte na działaniach Policji. Natomiast w chwili znacznego zagrożenia atakami terrorystycznymi, szczególnie w przypadku uruchomienia poziomu czerwonego bądź szkarłatnego, oddziały policji uzyskują wsparcie swoich działań ze strony wojska⁶. Gdy taka sytuacja nastąpi i pojawi się duże zagrożenie terrorystyczne, zgodnie z planem Vigipirate priorytetem jest ochrona ludności oraz zapewnienie bezpieczeństwa miejsc niewrażliwych dla niezakłóconego funkcjonowania państwa, takich jak:

- elektrownie,
- przepompownie wody,
- miejsca poboru gazu,
- miejsca związane z ochroną nuklearną, radiologiczną, biologiczną i chemiczną,
- ujęcia wody pitnej i magazyny żywności,
- sieci telekomunikacyjne i informacyjne,
- budynki administracji publicznej,
- instytucje i ośrodki oświatowe, kulturalne, społeczne,
- zagraniczne placówki dyplomatyczne,
- sieci i węzły komunikacyjne transportu drogowego, kolejowego powietrznego i morskiego, np. lotniska, dworce kolejowe, stacje metra,
- miejsca użyteczności publicznej,
- placówki ochrony zdrowia⁷.

W prezentacji planu Vigipirate, opracowanej przez Sekretariat Generalny Obrony i Bezpieczeństwa Narodowego, podano przykłady działań i ograniczeń stosowanych w kilku wyżej wymienionych obszarach, w zależności od wprowadzonego poziomu alarmowego. Przykładem może być ochrona ujęć wody pitnej. Przy wprowadzeniu w życie żółtego odpowiedzialne za dostarczanie wody podmioty gospodarcze obowiązkowo wyczula się na możliwe zagrożenie oraz zobowiązuje do powtórzenia instrukcji postępowania na wypadek jego wystąpienia. Gdy zostanie aktywowany poziom pomarańczowy, następuje zwiększenie chlorowania wody oraz wzmocnienie nadzoru instalacji wodnych. Przy poziomie czerwonym obowiązkowo przygotowuje się zasoby wody pitnej dla ludności. W przypadku najwyższego poziomu, szkar-

⁶ Zob. R. Polko, *GROM w działaniach przeciwterrorystycznych*, Biblioteka „Bezpieczeństwa Narodowego”, Warszawa 2008, s. 82.

⁷ Zob. *Présentation du nouveau plan gouvernemental de vigilance...*

łatnego, możliwe jest ograniczenie bądź całkowite wstrzymanie dystrybucji wody w kranach oraz ustanowienie sieci alternatywnej⁸.

Przy omawianiu planu Vigipirate należy również pamiętać, że terytorium Francji obejmuje nie tylko Francję metropolitalną, ale również departamenty i terytoria zamorskie oraz francuskie placówki dyplomatyczne na całym świecie. Plan ten z założenia ma chronić wszystkich Francuzów, uwzględniono więc w nim także ochronę wspólnot francuskich za granicą, liczących łącznie około 2 mln osób. Za granicą to francuskie ambasady i konsulaty są odpowiedzialne za opracowanie środków czujności i nadzoru oraz wprowadzenie poszczególnych poziomów alarmowych. Stosuje się je jednak odpowiednio do zagrożenia występującego na danym terytorium. Ciekawe jest, że po raz pierwszy dyspozycje dotyczące ochrony tych osób pojawiły się w uaktualnionym planie Vigipirate z 2003 r.

Od 7 lipca 2005 r., kiedy doszło do ataków na londyńskie metro, stopień zagrożenia terrorystycznego we Francji nieustannie utrzymuje się na poziomie czerwonym, ponieważ, według ekspertów, stan zagrożenia zamachami we Francji nie zmniejszył się od tego czasu⁹. Ponadto w styczniu 2013 r., ze względu na zaangażowanie się Republiki Francuskiej w interwencję militarną w Mali, poziom czerwony został podniesiony do poziomu czerwonego wzmocnionego. Najwyższy poziom zagrożenia – szkarłatny – został dotychczas wprowadzony tylko jeden raz, 19 marca 2012 r. po atakach w Tuluzie i Montauban, i ten przypadek zostanie omówiony szerzej.

Studium przypadku – uruchomienie poziomu szkarłatnego Vigipirate po zamachach w Tuluzie i Montauban

Zgodnie z relacjami świadków w poniedziałek 19 marca 2012 r. pod przystanek autobusowy, znajdujący się naprzeciwko prywatnej szkoły żydowskiej w Tuluzie, podjechał na skuterze uzbrojony, ubrany na czarno mężczyzna. Z zimną krwią otworzył ogień do ludzi zgromadzonych na przystanku, po czym wszedł na teren szkoły i zaczął strzelać do zdezorientowanych uczniów. W wyniku tego przerażającego ataku zginęły cztery osoby – nauczyciel religii rabin Jonatan Sandler oraz troje uczniów szkoły podstawowej w wieku czterech, pięciu i ośmiu lat. Cztery osoby zostały ranne. Wszystkie ofiary były wyznania mojżeszowego. Sprawcy udało się uciec z miejsca ataku¹⁰.

W tygodniu poprzedzającym atak na szkołę żydowską w tej samej okolicy doszło do zabójstwa trzech czarnoskórych francuskich żołnierzy wyznania muzułmańskiego. 30-letni żołnierz wojsk spadochronowych Imad Ibn Ziaren został zamordowany 11 marca w Tuluzie, kiedy, ubrany w strój cywilny, przyszedł na umówione spotkanie w sprawie sprzedaży swego skutera. Potencjalny kupiec okazał się oprawcą. Dwaj kolejni żołnierze, członkowie powietrznych wojsk specjalnych, zginęli cztery dni później w Montauban, miejscowości znajdującej się kilkadziesiąt kilometrów od Tuluzi, kiedy wypłacali pieniądze z bankomatu. Towarzyszący im kolega, trzeci żołnierz, został ciężko ranny¹¹. Poruszający się skuterkami napastnik, ubrany na

⁸ Tamże.

⁹ Tamże.

¹⁰ Zob. *Najwyższy alert terrorystyczny po strzelaninie w Tuluzie*, <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1356,opage,2,title,Najwyzszy-alert-antyterrorystyczny-po-strzelaninie-Tuluzie,wid,14345458,wiadomosc.html?ticaid=110939> [dostęp: 7 V 2013].

¹¹ Zob. W. Smoczyński, *Zamach w Tuluzie zatrzęsie politykę. Samotny wilk?*, <http://www.polityka.pl/swiat/>

czarno, działał profesjonalnie i z zimną krwią. Po upatrzeniu ofiar, podjechał do nich, po czym, nie zdejmując kasku, oddał strzały prosto w głowę¹².

Francuska policja szybko powiązała atak na szkołę żydowską z zabójstwem trzech wojskowych. Na podstawie przeprowadzonych badań balistycznych okazało się, że we wszystkich przypadkach użyto amunicji wystrzelonej z tej samej broni. Ponadto bezwzględny sposób działania napastnika oraz jego wygląd i ubiór, a także środek transportu wskazywały jednoznacznie, że sprawcą tych trzech, następujących w krótkim odstępie czasu ataków jest jedna osoba. Zdano sobie sprawę, że po raz pierwszy od lat 90. XX w. Francja ma do czynienia z terrorystą, który spowodował panikę i doprowadził do zastraszenia społeczeństwa. Zaraz po tych tragicznych wydarzeniach ówczesny prezydent Francji Nicolas Sarkozy zarządził podniesienie alarmowego stopnia Vigipirate do poziomu szkarłatnego w regionach: Midi-Pireneje, Aude i Lot-et-Garonne.

Wprowadzenie nadzwyczajnych środków działania umożliwiło szybsze namierzenie sprawcy. Okazał się nim 24-letni Mohammed Merah, Francuz algierskiego pochodzenia, który od ponad roku był poszukiwany przez służby antyterrorystyczne. Podejrzenia pod jego adresem potwierdzono po rozmowie z właścicielem warsztatu, u którego pojawił się w celu przemalowania na inny kolor skutera, będącego, jak się później okazało, własnością zamordowanego żołnierza¹³. Funkcjonariusze specjalnej jednostki policji RAID (Renseignement Aide Intervention Dissuasion) dwa dni po ataku na szkołę żydowską otoczyli znajdujące się zaledwie kilkaset metrów od miejsca zdarzenia mieszkanie, w którym ukrywał się zamachowiec. Przy próbie szturmowania doszło do długiej wymiany ognia, w wyniku czego obrażenia poniosło trzech policjantów. W trakcie trwania policyjnej obławy zamachowiec zdążył zadzwonić do telewizji France24 i podczas rozmowy z reporterką podał szczegóły popełnionych zbrodni oraz zapowiedział kolejne ataki. Miało do niech dojść w Lyonie, Marsylii i Paryżu¹⁴. Po 32 godzinach terrorysta został zastrzelony przez funkcjonariuszy policji.

Okazało się, że Mohammed Merah był powiązany z islamskimi ekstremistami i odbywał szkolenia w obozach treningowych Al-Kaidy w Afganistanie i Pakistanie. W 2007 r. trafił do więzienia za podłożenie bomby w Kandaharze w Afganistanie, uciekł jednak stamtąd po paru miesiącach¹⁵. Nazajutrz po zabiciu Meraha organizacja Żołnierze Kalifatu, blisko związana z Al-Kaidą Islamskiego Maghrebu, przyznała się do stania za zamachami w Tuluzie oraz Montauban¹⁶. Jak było naprawdę, do końca nie wiadomo.

(...) Wprowadzenie przez prezydenta Sarkozy'ego najwyższego poziomu zagrożenia terrorystycznego w rejonach: Midi-Pireneje, Aude i Lot-et-Garonne umożliwiło wykorzystanie wszystkich dostępnych środków w celu zminimalizowania zagrożenia i złapania napastnika. W momencie uruchomienia poziomu szkarłatnego

analizy/1525513,1,zamach-w-tuluzie-zatrzesie-polityka.read [dostęp: 7 V 2013].

¹² Zob. Z. Gdeczyk, *Ostrzelano w Tuluzie liceum żydowskie i jego uczniów*, <http://cyklista.wordpress.com/2012/03/19/ostrzelano-w-tuluzie-liceum-zydowskie-i-jego-uczniow/> [dostęp: 7 V 2013].

¹³ Zob. W. Smoczyński, *Zamach w Tuluzie zatrząśnie politykę*,

¹⁴ Zob. *Zamachowiec z Tuluzi szykował się do kolejnego zamachu*, http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114873,11389779,Zamachowiec_z_Tuluzi_szykował_sie_do_kolejnego_zamachu.html [dostęp: 7 V 2013].

¹⁵ Zob. *24-latek podejrzany o zamach w Tuluzie otoczony przez policję*, <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1356,title,24-latek-podejrzany-o-zamach-w-Tuluzie-otoczony-przez-policje,wid,14348930,wiadomosc.html?icaid=1108ef> [dostęp: 7 V 2013].

¹⁶ Zob. *Żołnierze kalifatu przyznali się do zamachu*, <http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/571820,Zolnierze-Kalifatu-przyznali-sie-do-zamachu> [dostęp: 8 V 2013].

zarządzono, że 14 wyspecjalizowanych jednostek policyjnych CRS (Compagnies Républicaine de Sécurité) i Żandarmerii Narodowej ma zabezpieczyć region do czasu, kiedy sprawca ataków nie zostanie odnaleziony i pojmany. Ponadto w godzinach 7–22 wprowadzono wspólne, wzmożone patrole policji i wojska¹⁷, umożliwiając im przeprowadzanie kontroli obywateli, szczegółowe przeszukiwania bagaży oraz rewizje osobiste. Na dworcach, stacjach metra, lotniskach i w okolicy baz wojskowych wzmocniono patrole i podniesiono czujność. W miejscach użyteczności publicznej i przy głównych węzłach komunikacyjnych rozlokowano dodatkowe jednostki zmotoryzowane policji¹⁸. Zdecydowano również o czasowym uzbrojeniu tuluzyjskiej straży miejskiej oraz ze względów bezpieczeństwa anulowano wszystkie zapowiedziane wcześniej manifestacje i wydarzenia, które miały odbywać się na zewnątrz budynków¹⁹.

Wraz z aktywowaniem poziomu szkarłatnego Vigipirate wystosowano również nakaz wzmocnienia ochrony wszystkich budynków, szkół, a także miejsc kultu społeczności muzułmańskiej i żydowskiej. Co ciekawe, mimo możliwości, jaką dawało uruchomienie planu szkarłatnego, nie zdecydowano się na czasowe zamknięcie tych miejsc. Ograniczono natomiast możliwość wejścia przechodniów do środka wyżej wymienionych placówek oraz regulowano ruch pojazdów w ich pobliżu. W przypadku szkół zarządzano dodatkowo obowiązkową identyfikację wszystkich wchodzących do nich osób. Po przyprawdzeniu uczniów rodzice byli zobowiązani jak najszybciej opuścić budynek²⁰. Zakazano również wszelkich wyjść grupowych organizowanych przez szkołę.

Wprowadzenie poziomu szkarłatnego zagrożenia terrorystycznego w Tuluzie i okolicach w marcu 2012 r. trwało bardzo krótko, zaledwie cztery dni, dzięki dość szybkiemu odnalezieniu sprawcy ataków. Aktywacja poziomu szkarłatnego przebiegała w sposób sprawny i skuteczny, choć przeglądając artykuły na ten temat, można spotkać się także z opiniami zarzucającymi służbom opieszałość w ujęciu sprawcy. Ostatecznie jednak doprowadzono do zlikwidowania występującego zagrożenia terrorystycznego i przywrócenia normalnej sytuacji. Poza tym przy wprowadzeniu poziomu szkarłatnego administracja i służby działały bardzo sprawnie i stanęły na wysokości zadania. Zastosowano wszystkie niezbędne środki w celu ochrony ludności. Mimo wprowadzonych ograniczeń, starano się jednocześnie w jak najmniejszym stopniu zaburzyć normalne funkcjonowanie regionu. Przytaczając wypowiedź jednego z mieszkańców Tuluzy, rzeczywiście po wprowadzeniu stopnia szkarłatnego można było zauważyć na ulicach, a zwłaszcza na dworcach, większą liczbę patroli policyjnych, mimo to ruch pozostał niezakłócony i funkcjonował w sposób płynny²¹. Świadczy to niewątpliwie o skuteczności założeń planu i jego sprawnym i szybkim wprowadzeniu.

Jedyną co można ewentualnie zarzucić uruchomieniu poziomu szkarłatnego Vigipirate to fakt, że jednym z kluczowych założeń planu jest wzmożona czujność

¹⁷ Zob. *Le plan Vigipirate „écarlate”, c'est quoi?*, <http://www.leparisien.fr/faits-divers/le-plan-vigipirate-ecarlate-c-est-quoi-19-03-2012-1913739.php> [dostęp: 8 V 2013].

¹⁸ Zob. *Nicolas Sarkozy annonce le passage au plan Vigipirate „écarlate” dans la region de Toulouse*, <http://www.franceinfo.fr/faits-divers/nicolas-sarkozy-annonce-le-passage-au-plan-vigipirate-ecarlate-dans-la-regio-561625-2012-03-19> [dostęp: 8 V 2013].

¹⁹ Zob. *Montauban et Toulouse, le plan Vigipirate „écarlate” en action*, <http://videos.tfl.fr/jt-20h/montauban-et-toulouse-le-plan-vigipirate-ecarlate-deploye-dans-7079416.html> [dostęp: 9 V 2013].

²⁰ Zob. *Le plan Vigipirate écarlate active, Toulouse vit dans la „Psychoze”*, w: http://www.francetvinfo.fr/le-plan-vigipirate-declenche-toulouse-vit-dans-la-psychose_74573.html [dostęp: 8 V 2013].

²¹ Tamże.

i przewidywanie potencjalnych zagrożeń, co w omówionym w tym rozdziale przypadku nie do końca się sprawdziło. Poziom szkarłatny uruchomiono bowiem dopiero po zamachu na szkołę żydowską, mimo wcześniejszych ataków na żołnierzy francuskich wskazujących jednoznacznie, że ich wykonawcą jest profesjonalista i fanatyk. Dlaczego nie przewidziano, że może on zechcieć dokonać kolejnych zbrodni? Być może wprowadzenie środków zaradczych i wzmożonej czujności wcześniej zapobiegłoby kolejnej tragedii bądź wystraszyło sprawcę na tyle, że zrezygnowałby z ataku na szkołę i zabicia niewinnych dzieci. Ponadto, mimo obowiązującego poziomu czerwonego, stałych raportów dotyczących zagrożenia terrorystycznego oraz, co najważniejsze, umieszczenia Mohammeda Meraha na liście osób podejrzanych o powiązania z organizacjami terrorystycznymi, nie wysłędzono go wcześniej. Musiało dojść do tragedii, zanim zabito napastnika podczas policyjnej obławy. Wskazuje to jednoznacznie na słabość systemu i konieczność jego stałego dopracowywania. Mimo to należy przyznać, że plan Vigipirate jest imponującym narzędziem służącym zapobieganiu i zwalczaniu terroryzmu. Wyróżnia się w skali europejskiej, a nawet światowej. Dopracowywany przez ponad 30 lat, jest bardzo precyzyjny i jasny, a co najważniejsze – nieustannie modyfikowany i dostosowywany do zmieniającej się sytuacji na świecie.